

Moduł 3 Ocenianie

Zawartość modułu/ Plan modułu

Po zakończeniu modułu będziesz potrafić:

- zaprojektować sposób oceny adekwatny do typu e-portfolio realizowanego w twojej klasie
- ustalić kryteria oceny e-portfolio w twojej klasie
- dokonać wyboru elementów e-portfolio podlegających ocenie
- wybrać narzędzia i aplikacje pomocne w ocenianiu prac uczniów/ uczennic

[Wstęp]

Sposób oceniania e-portfolio jest ściśle związany z celem, w jakim ono powstaje oraz miejscem e-portfolio w praktyce szkolnej. Te dwa czynniki będą miały znaczący wpływ na wybrany i zaprojektowany przez ciebie sposób oceniania prac uczniów i uczennic. Nawet jeśli e-portfolio to praca wykonywana dodatkowo poza obowiązkami szkolnymi to tym bardziej uczeń i uczennica powinni otrzymać o niej informację zwrotną, w ramach docenienia, zauważenia wysiłków i podawania wskazówek. Zatem pojęcie oceniania będziemy tutaj rozumieć bardzo szeroko.

Jako nauczyciel wiesz zapewne jak i co oceniać. Mierzysz się z tym na codzień, masz do dyspozycji zestaw kryteriów i ocen z przypisanymi im wagami i/lub opisami. W przypadku e-portfolio realizowanego w twojej klasie możesz samodzielnie zdecydować, o tym co i w jaki sposób będzie oceniane:

- ocena e-portfolio będzie elementem oceny standardowej i stanowić jej uzupełnienie
- ocena e-portfolio nie będzie wchodzić w skład oceny,

Konsekwencją pierwszego podejścia jest konieczność zintegrowania e-portfolio z codzienną praktyką oceniania w twojej klasie. Dzięki temu e-portfolio nie stanie się kolejnym (nieobowiązkowym) gadżetem lecz uznaną, ważną praktyką. Umożliwi to docenienie tej metody w perspektywie czasu. W drugim przypadku skutkować to może pomijaniem przez uczniów i uczennice e-portfolio w codziennej pracy („i tak nic z tego nie będę mieć”) i utratą szansy na dostrzeżenie możliwości rozwojowych e-portfolio.

Ustalane kryteria oceny e-portfolio będą stanowiły zarówno wskazówkę dla uczniów i uczennic dot. sposobu i kierunku pracy jak i wskazówkę dla Ciebie podczas monitorowania tworzenia e-portfolio.

[Zasoby]

[Z1] Przedmiot oceny

Czynnikiem determinującym sposób i formę oceny będzie ustalenie jaki rodzaj e-portfolio będą tworzyć uczniowie. W [Module 2] zostały wyróżnione dwa podejścia do e-portfolio [LINK]: jako do produktu i procesu. W zależności od tego, na co chcesz położyć szczególny nacisk w swojej klasie zaprojektowane przez Ciebie strategie oceniania będą inne.

Oceniając **produkt** możesz zwrócić uwagę na:

- zgodność dowodów z założonym celem
- udokumentowanie efektów kształcenia
- poszczególne elementy e-portfolio pod kątem ich liczności i jakości (np. zgodność z podstawą programową dla danego przedmiotu i poziomu nauczania, odzwierciedlenie kolejnych tematów zajęć itp.)
- końcową prezentację
- sposób przedstawienia

Oceniając **proces** możesz zwrócić uwagę na:

- systematyczność pracy
- stopień zaangażowania autora e-portfolio oraz innych osób (np. tych udzielających informacji zwrotnej)
- zgodność dowodów z założonym celem
- udokumentowanie rozwoju nawet jeśli wybrane elementy nie są satysfakcjonujące jakościowo
- zdolność do refleksji
- dokumentowanie pozaformalnych efektów kształcenia

[Z2] Kryteria oceny refleksji / refleksyjnego komentarza oceniającego

Zdolność do refleksji – czyli pozytywnego, konstruktywnego i krytycznego odwołania się do konkretnego osobistego zdarzenia (doświadczenia) i wyciągnięcie z niego wniosków umożliwiających dalszy własny rozwój jest niezwykle ważnym elementem uczenia się. Jest to także kluczowy element e-portfolio rozwojowego. Jako wypowiedź subiektywna, mocno

nacechowana osobistymi wrażeniami refleksja jest trudna zarówno w tworzeniu jak i w ocenie. Stąd też, jeśli konieczne jest ocenienie tego elementu, preferowana jest ocena kształtująca i konstruktywna informacja zwrotna, która pozwoli uczącemu się lepiej wykorzystać opisane przez siebie doświadczenie i nie zniechęci jej/go do snucia dalszych refleksyjnych dywagacji.

Janet Strivens (2006) proponuje, aby w konstruowaniu informacji zwrotnych odnoszących się do refleksji brać pod uwagę następujące elementy:

- celność obserwacji: czy opisywane wrażenia mają odzwierciedlenie w rzeczywistości, w realnym zdarzeniu? czy są spójne?
- analiza zdarzenia, sytuacji: opis dotyczy konkretnego, realnego doświadczenia (np. realizacji wspólnego projektu, wystąpienia w klasie, rozwiązywania jakiegoś problemu itp)
- identyfikacja kluczowych elementów: opis zwraca uwagę na istotne w danym kontekście cechy (np. realizacji wspólnego projektu: zwrócenie uwagi na trudności organizacyjne, opisanie własnej roli w grupie, momenty zwrotne itp)
- świadomość własnych uczuć, emocji: używanie subiektywnych, emocjonalnych określeń związanych z odczuciami (np. bardzo podobało mi się gdy ... czułam się naprawdę przygnębiona kiedy to wywołało u mnie dyskomfort)
- świadomość własnych cech, zdolności oraz własnych słabych stron: artykulacja kompetencji, umiejętności ale też obszarów rozwoju (np. wiem, że potrafię nieźle... ale ... sprawia mi sporą trudność, muszę nad tym popracować)
- świadomość uczenia się/ rozwoju: bezpośrednie odwołanie się do procesu uczenia się, porównanie rozwoju w czasie (np. na początku roku to sprawiało mi trudność, teraz widzę, że...)
- umiejętność łączenia pojęć oraz wcześniejszych doświadczeń i wiedzy: świadczy o dużej świadomości własnego rozwoju (np. mogłam wykorzystać to, czego dowiedziałam się na zajęciach z X)
- uczciwość i autentyczność wypowiedzi: potwierdza zaangażowanie ucznia/ uczennicy oraz poważne podejście do kwestii uczenia się.
- element zaplanowania przyszłych działań: łączy się ze świadomością własnego rozwoju i identyfikacji własnych potrzeb („myślę, że potrzebuję jeszcze dowiedzieć się więcej o... chciałbym wziąć udział w ... żeby....”)

[Z3] Ocena wzajemna

Pozwala na zaangażowanie się grupy (klasy) w tworzenie e-portfolio. Dzięki temu uczniowie i uczennice mają większe szanse na częstszą i precyzyjniejszą informację zwrotną niż gdyby mieli ją otrzymywać tylko od nauczyciela. Konstrukttywne komentowanie prac innych może być istotnym elementem uczenia się, wymaga jednak dodatkowej organizacji pracy ze strony nauczyciela.

Jak zorganizować wzajemną ocenę e-portfolio

- wymuszenie komentowania i udzielania informacji zwrotnej online poprzez wpisanie jej do kryteriów oceny, nadanie jej wagi (np. 5 punktów za każdą konstruktywną wypowiedź, ale maksymalnie 20 punktów w tej kategorii)
- wspólne wypracowanie zasad i opublikowanie ich online w miejscu dostępnym dla wszystkich (wspólny blog, strona klasy, współdzielony dokument, platforma e-learningowa szkoły)
- określenie częstotliwości (np. raz na semestr, raz w roku, na prośbę autora)
- wykorzystanie –TIK do umieszczania informacji zwrotnej (np. blog: ukryte i jawne komentarze do wpisów, Mahara: komentarze do e-portfolio i dowodów, e-mail, platforma e-learningowa)

[Z4] Ocena kształtująca i sumująca a portfolio jako produkt i proces

Na temat tych dwóch form oceniania możesz poczytać więcej w {link + opis zasobu} Inne są cele tych dwóch typów oceniania. Można je powiązać z dwoma biegunami e-portfolio [LINK Grafika MODUŁ 2].

Ocena kształtująca daje informacje nt postępów, rozwoju, mocnych stron zatem związana jest z e-portfolio rozumianym jako proces. W tym przypadku cel e-portfolio określany jest na drodze dialogu, negocjacji uczniów z nauczycielem. Uczący się mają swobodę w wyborze dowodów uczenia się, od nich ich zależy zarówno struktura jak i zawartość e-portfolio.

Ponieważ dowody nie są poddawane ocenie lecz stanowią przedmiot informacji zwrotnej to mogą polegać na zmianie i ulepszeniach w trakcie tworzenia e-portfolio. Rośnie znaczenie refleksji i konstruktywnej krytyki, w związku z czym e-portfolio jest zorientowane raczej na rozwój i przyszłość. Istotna jest motywacja wewnętrzna, osobiste przekonanie i zainteresowanie ucznia/uczennicy zaangażowanie w rozwijanie swojej pracy online.

Ocena sumująca stawia ostre kryteria osiągnięć, np. na potrzeby oceny wyrażonej liczbą czy certyfikacji wiąże się zatem z e-portfolio rozumianym jako produkt. Cel e-portfolio jest tutaj

określony zwykle przez instytucję (klasę, szkołę, firmę) zaś dowody uczenia się są ściśle powiązane z tymi zaplanowanymi w programie. Zarówno poszczególne dowody jak i cała praca są w jakiś sposób punktowane (np. skala, rubryka) dzięki czemu możliwe jest zbieranie danych ilościowych (np. dla potrzeb organu prowadzącego, dyrekcji, rodziców). Dominuje także struktura oparta o wyraźne kategorie, takie jak standardy, cele kształcenia czy kompetencje. Takie portfolio jest ograniczone czasowo (np. po każdym semestrze, po roku nauki) co ułatwia weryfikację kryterium terminowości oddania pracy i ma charakter podsumowania tego, co zostało osiągnięte w danym okresie czasu. Wyraźnie widać tutaj motywację z zewnątrz: uczeń/ uczennica spełniają warunki ustalone zewnętrznie.

[Z5] Jakość e-portoflio i jakość dowodów uczenia się

Ponieważ dowody w uczniowskim e-portfolio pochodzą głównie z działań w klasie oznacza to, że prawdopodobnie od strony merytorycznej zostały już uprzednio ocenione. Jakże zatem dodatkowe elementy można wziąć pod uwagę przy konstruowaniu kryteriów oceny e-portfolio składającego się (głównie) z rezultatów wypracowanych w klasie podczas zajęć.

1) W przypadku e-portfolio efekty uczenia się są zapisane w formie cyfrowej, zatem ocenie podlegać może forma poszczególnych elementów demonstrująca kompetencje cyfrowe i umiejętności związane z TIK. Oceniać można zatem stopień zaawansowania technologicznego w odniesieniu do obiektywnych kryteriów (np. wieku ucznia i umiejętności związanych z TIK dla niego specyficznych, zdefiniowanych kompetencji [link Fundacja Nowoczesna Polska Raport Otwarcia <http://nowoczesnapolska.org.pl/2012/01/20/edukacja-medialna-i-informacyjna-raport-otwarcia/> raport zawiera opis kompetencji medialnych].

Przykładowe składowe oceny pod kątem stosowanych technologii

	e-portfolio	dowody
Dobór technologii	Dostępność e-portfolio w Internecie (zamiast np. prezentacji w ppt przekazywanej na nośniku) Samodzielny wybór systemu	Dostępne formaty plików (pdf czy txt zamiast .docx) Umieszczanie dowodów w różnych serwisach (np. filmy w YouTube czy Vimeo, zdjęcia na foto blogu itp) Adekwatny format

		dowodów (np. tekst jako pdf, zdjęcie zamiast opisu)
Dostępność	Produkt jest dostępny online, udostępniono hasła i dane dostępne	Dowody są poprawnie opisane i dostępne (podano ewent. hasła), linki działają i są poprawnie opisane
Jakość: struktura	Do organizacji e-p jest w pełni wykorzystana funkcjonalność systemu (np. blog: strony, kategorie, wpisy, komentarze i tagi)	Elementy są opisane z wykorzystaniem funkcjonalności systemu (np. tagi)
Jakość: formatowanie	Stosowanie kroju czcionek, kolorystyki i elementów formatowania dla produktu	Teksty są poprawnie sformatowane, nie zawierają błędów. Zdjęcia i filmy (multimedia) są opisane i wyskalowane.

2) Spójność dowodów z celem e-portfolio oraz ich powiązanie z wybraną kategorią e-portfolio. Jest to istotny element wymagający od ucznia/uczennicy umiejętności logicznego myślenia, refleksji i podejmowania decyzji. Wymaga dokonania analizy własnego uczenia się i dobrania adekwatnych dowodów. Załóżmy, że celem e-portfolio jest zaprezentowanie swoich umiejętności związanych z pracą w grupie. Anka wybiera kilka dowodów: plakat, który stworzyła podczas realizacji projektu prozdrowotnego z 4 innymi osobami (zdjęcie). Dodatkowo opisuje krótko swoją rolę w grupie (wpis na blogu: Anka lubi rysować więc jest autorką grafik na plakacie) oraz zamieszcza dokumentację działań (kilka zdjęć grupy przygotowującej plakat). Dołącza także wskazówki dot. pracy grupowej, wg. Pracowała jej grupa (tekst obcego autorstwa znaleziony w Internecie). Wszystkie te dowody prowadzą do pokazania Anki jako osoby świadomie pracującej z innymi, zaangażowanej i rozumiejącej zasady wspólnego działania (proces). Pokazany zostaje także końcowy rezultat (produkt).

[Z6] Technologie a ocena

W zależności od narzędzia wybranego do pracy z e-portfolio zróżnicowane są także możliwości oceny i przesyłania informacji zwrotnej. Warto wziąć ten aspekt pod uwagę ze względu zarówno na pracę własną (np. konieczność przeglądania i komentowania wielu prac) jak i możliwości i potrzeby uczniów (np. duża gotowość do wzajemnego komentowania swoich prac, duża otwartość na nowe narzędzia).

- blog: większość serwisów i systemów blogowych umożliwia zarządzanie komentarzami (ich ukrycie czy moderowanie) dzięki czemu możliwe jest publiczne lub prywatne zostawianie informacji zwrotnej. Ocenianie może ułatwić też zorganizowanie treści (np. predefiniowane kategorie wpisów czy podstrony) ułatwiające wyszukiwanie dowodów uczenia się zgodnej z kryteriami oceny (np. podstrony dedykowane różnym udowodnianym umiejętnościom, kategorie dotyczące poszczególnych przedmiotów itp)

- Mahara: pozwala na sprawne zarządzanie dowodami i portofliami i przesyłanie „do oceny” gotowych produktów (prac). Komentarz można umieszczać zarówno pod poszczególnymi dowodami jak i pod całą pracą.

- Rozproszone e-portfolio (np Google Apps) umożliwia przesyłanie informacji w różnej formie w zależności od aplikacji (jako komentarz do poszczególnych dokumentów, e-mail, wideokonferencja, dysk) co jest szczególnie poręczne w przypadku korzystania z wielu serwisów Googla. Może jednak utrudniać ogarnięcie wielu e-portfolio osobom nienawykłym do tego typu aplikacji.

[Z7] Zasoby dodatkowe:

Zasady udzielania informacji zwrotnej

http://wneiz.umk.pl/upload/Dolna/zasady_udzielania_konstruktywnej_informacji_zwrotnej.html

Zeszyt 3 Informacja Zwrotna CEO {link do pliku}

3) Materiały z kursu CEO dot. informacji zwrotnej [link do pliku]

Ocena ucznia w projektach http://www.ceo.org.pl/sites/default/files/news-files/ocena_ucznia.pdf

[x] Ćwiczenia dla ciebie

[x] Wróć do swojej notatki dotyczącej celu e-portfolio realizowanego w twojej klasie [LINK do zadania z M2] oraz do analizy rysunku [dwa bieguny e-portfolio]. Przeczytaj swoje

pierwsze spostrzeżenia: jaki jest preferowany przez ciebie kierunek tworzenia e-portfolio przez twoich uczniów i uczennice? Do wypisanych przez siebie kilka elementów, na których szczególnie ci zależy, których oczekujesz od swoich uczniów i uczennic (np. zademonstrowanie postawy przedsiębiorczej, udokumentowanie współpracy w małych grupach, zaprezentowanie efektów kształcenia, archiwizacja efektów kształcenia itp itd) dopisz kolejne.

[x] Przeczytaj instrukcję refleksyjnego pisania <http://www.cel.agh.edu.pl/o-refleksji/> oraz zapoznaj się z [Z] dotyczących obszarów, w których można udzielać informacji zwrotnej w przypadku refleksji {LINK}. Czy w twoim planie wdrożenia e-portfolio jest miejsce na refleksję? Czy jest ona potrzebna do założonego przez ciebie i twoich uczniów celu (celów) e-portfolio realizowanego w twojej klasie? W jaki sposób możesz zorganizować refleksyjny trening dla uczniów i uczennic w twojej klasie?

(dwie możliwe formy: wypowiedź na forum/ notatka w blogu i feedback moderatora).

[x] Analiza przykładów kryteriów oceny

Przeczytaj 4 przykłady kryteriów oceny zastosowanych w różnych projektach e-portfolio.

1. Kryteria oceny e-portfolio osób dorosłych w kursie online dot. e-portfolio <http://mapped-project.eu/mod/resource/view.php?id=652> [1]
2. Kryteria oceny e-portfolio osób dorosłych na kwalifikacyjnych pedagogicznych studiach podyplomowych dla inżynierów [2] Załącznik 1 Kryteria oceny e-portfolio (Źródło: Projekt IT2EDU, tekst nie wliczany do ilości słów, Załącznik1)
3. Kryteria oceny e-portfolio studentów w Penn State University [3] <http://www.eportfolio.enauczanie.com/Home/slownik-pojec/kryteria-oceny-eportfolio>
4. Przykładowa rubryka [4]

W swojej notatce wypisz, które z elementów możesz i chcesz zastosować w przypadku e-portfolio realizowanego w twojej klasie.

[4] Przykładowa rubryka oceny e-portfolio

Kryterium	Powyżej oczekiwań	Bardzo dobre	Wciąż rozwijane	Na poziomie podstawowym	Punkty
Technika	Wszystkie dowody są wyraźne,	Większość....	Kilka...	Żaden....	10

	wyskalowane i dopasowane				
Tytuły i opisy	Każdy dowód zawiera tytuł, autora, datę	Większość....	Kilka...	Żaden....	10
Refleksja	Wszystkie refleksje wskazują na umiejętność krytycznej analizy.	Większość....	Kilka...	Żaden....	20
Poprawność językowa tekstów	Wszystkie treści są poprawne językowo.	Większość....	Kilka...	Żaden....	10
Zgodność ze wskazówkami/ listą	Wszystkie wymagania zostały spełnione.	Większość....	Kilka...	Żaden....	10
Kreatywność	Ciekawe, innowacyjne pomysły wzbogacają pracę	Większość materiału wskazuje na kreatywność i innowacyjność	Kilka elementów jest...		15
Rozwój osobisty	Duże zaangażowanie w tworzenie e-portfolio oraz widoczny rozwój w czasie	Zaangażowanie podczas lekcji , pomoc dla grupy i zainteresowanie rozwojem. Widać rozwój w niektórych aspektach.	e-portfolio powstało ale zaangażowanie w jego tworzenie mogło być znaczniejsze. Widać rozwój w kilku aspektach.		10
Komentarze	Wszystkie dowody posiadają	Większość	Kilka	Żadne	10

	komentarze				
--	------------	--	--	--	--

[x] Twoim zadaniem jest zaprojektowanie sposobu oceny i kryteriów oceniania e-portfolio, które następnie rozdasz swoim uczniom jako podstawę do realizacji e-portfolio w swojej klasie. Weź pod uwagę cel, w jakim uczniowie i uczennice będą tworzyć e-portfolio oraz to, co jest szczególnie istotne dla ciebie jako ich nauczyciela. Określ miejsce e-portfolio w programie realizowanym w klasie. Zwróć uwagę na możliwości twoich uczniów i uczennic. Swoją propozycję [wyślij jako plik na platformie] [opublikuj na forum dyskusyjnym kursu]

[x] Twój trening pisania informacji zwrotnej. Udziel informacji zwrotnej przynajmniej 2 innym uczestnikom, którzy opublikowali swoje kryteria oceny. O informacji zwrotnej możesz przeczytać w zasobach dodatkowych modułu {LINKI}

[x] Zmodyfikuj plan działania opracowany przez ciebie w Module 2 [link] pod kątem oceniania. Wybrane przez ciebie narzędzia, sposób organizacji i forma oceniania mają wpływ na pracę twoją i uczniów/ uczennic. Zanotuj zmiany [i ponownie opublikuj swój plan działania na forum kursu] [prześlij plan działania moderatorowi]

[Y] Inspiracje dla uczniów

[y] Ustalenie zasad udzielania wzajemnej informacji zwrotnej:

Poświęć część zajęć na burzę mózgow lub dyskusję. Pozwól swojej klasie zdecydować co jest dla nich ważne, co chcą zaprezentować w swoich e-portfoliach. Wypracowane kryteria mogą zostać zmodyfikowane w toku refleksyjnej praktyki podczas tworzenia e-portfolio w czasie. Poświęć na to część zajęć po upływie jakiegoś czasu i po nabraniu doświadczeń związanych z oceną e-portfolio zarówno przez ciebie jak i przez klasę. Zdjęcie tablicy czy dokument tekstowy z wypisanymi kryteriami oceny będą jednym z pierwszych dowodów, które każdy uczeń i uczennica mogą umieścić w swoim e-portfolio.

[y] Trening udzielania informacji zwrotnej

Podczas 45 min zajęć przedstaw krótko zasady udzielania informacji zwrotnej, ilustrując to przykładami z praktyki szkolnej. Następnie w grupach 5 osobowych trenuj z uczniami i uczennicami udzielanie informacji zwrotnej np. dot. jakiejś wypowiedzi, pracy domowej itp. Ważne, aby ćwiczenie to powtarzane było podczas kolejnych zajęć i w różnych kontekstach. Pozwoli to na oswojenie się zarówno z udzielaniem jak i przyjmowaniem informacji zwrotnej przez uczniów.

[y] Wzajemna ocena swoich e-portfolio (1) online i/lub (2) podczas prezentacji w klasie. Ustal (smodzielnie lub wspólnie z klasą) organizację oceny wzajemnej. Monitoruj jej przebieg, czuwaj nad etycznym i merytorycznym jej udzielaniem, zgodnie z zasadami konstruktywnej informacji zwrotnej.